

ДОСВІД ФРАНЦІЇ В УПРАВЛІННІ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЮ ОСВІТОЮ**С. В. СТИСКУН**, аспірант кафедри педагогіки*Київський національний університет імені Тараса Шевченка*E-mail: iana21101990@mail.ru

Анотація: Статтю присвячено дослідженню досвіду Франції в управлінні сучасною університетською освітою, що дає можливість українським вищим навчальним закладам увібрати в себе їх механізми.

Доцільним є дослідження генези університетських систем управління освіти Франції як найкращого зразка для ефективної модернізації вітчизняної системи вищої освіти, що стає все більш можливим із входженням України в європейський простір вищої освіти. Тому метою статті є аналіз особливостей та вплив нововведень на освітню структуру як важливого складника освітнього розвитку. Мета дослідження зумовила постановку таких завдань: визначити передумови сучасного управління університетської освіти Франції; з'ясувати типи та структуру університетів сучасного (зазначеного) періоду, місце університетів у системі вищої освіти сучасної Франції, їх управління, організацію навчання; зробити порівняльний аналіз сучасних процесів управління університетської освіти України та Франції. Попереднє вивчення наукових історико-педагогічних, компаративних і соціологічних досліджень проведених в Україні та державах СНД, зокрема, робіт Г. Воронки, Б. Вульфсона, Л. Герасіної, О. Глузмана, В. Грачової, В. Дикань, В. Капранової, Т. Кошманової, О. Кузнецової, В. Лугового, А. Максименка, Л. Пуховської, О. Сухомлинської, А. Парінова, Г. Поберезької, Б. Шуневича та ін., присвячених університетським системам освіти зарубіжних країн, показало, що цілісного дослідження, яке б передбачало характеристику теоретико-методологічних засад, історико-соціальних чинників і тенденцій розвитку управління сучасної університетської освіти Франції з точки зору її теоретичної і практичної цінності та доцільності потенційного використання окремих ідей і практичних здобутків, не проводилося. Наступні матеріали дослідження можуть бути використані в подальшому для того, щоб виявити сильні і слабкі сторони української освітньої системи управління і наблизити її до європейського рівня вищої освіти.

Ключові слова: університетська освіта, освітні нововведення, університет.

Актуальність (Introduction). Сучасність - це нові вимоги часу. Людина, отримавши генетично певні здібності, в майбутньому повноцінно їх повинна розкрити у вищому навчальному закладі, зокрема в університеті. Для абітурієнта відкривається величезна кількість можливостей і саме він сьогодні обирає, якому навчальному закладу віддати перевагу. Тут вступає в дію управління сучасною університетською освітою.

Ми, українці, маємо можливість використовувати міжнародний досвід у сфері управління освітою. Зокрема, система управління сучасної освіти Франції вважається однією з найбільш привабливих для багатьох країн світу в силу своєї ефективності, що доведена багатьма роками її існування.

Сьогодення вимагає перегляду усталених уявлень про освіту, трансформації методологічних засад, пошуку нових концепцій організації університету, що роблять особливо актуальним аналіз розвитку системи управління університетського сектору провідних європейських країн. Особливий інтерес для України становлять західноєвропейські країни, де дев'ять століть тому виникли перші університети та накопичено колосальний досвід щодо їх адаптації до потреб суспільства в умовах суттєвих змін і невизначеності середовища.

Становлення і вдосконалення освітньої системи в будь-якій країні обумовлюється провідними тенденціями суспільного життя. З цієї точки зору особливо цікавим в історії європейської педагогіки є друга половина ХХ - початок ХХІ ст., період глибоких трансформацій в суспільно-політичному житті європейських країн і справжнього зближення європейських національних систем вищої освіти. У ті часи Україна переживала період кардинальних економічних, ідеологічних, політичних, культурних та інших змін, що не дозволило реформувати

сектор вищої освіти разом із європейськими країнами [1, с. 326].

Наразі, коли нові соціально-політичні, економічні та ідеологічні реалії в Україні вже затверджуються і виникає потреба в удосконаленні системи вищої освіти, доцільним є дослідження генези університетських систем управління освіти Франції як найкращого зразка для ефективної модернізації вітчизняної системи вищої освіти, що стає все більш можливим із входженням України в європейський простір вищої освіти, розвитком засобів мас-медіа та новітніх інформаційних і комунікаційних технологій. Значущість проблеми управління у вищих навчальних закладах, недостатня розробленість у науці та наявність необхідних умов для її розв'язання зумовили вибір теми дослідження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій (Analysis of recent researches and publications).

В сучасній вітчизняній педагогічній науці бракує аналітичних і критичних статей і монографій із проблем управління сучасної університетської освіти у Франції, опису освітніх процесів і явищ поза межами Болонських реформ. Попереднє вивчення наукових історико-педагогічних, компаративних і соціологічних досліджень проведених в Україні та державах СНД, зокрема, робіт Г. Воронки, Б. Вульфсона, Л. Герасіної, О. Глузмана, В. Грачової, В. Дикань, В. Капранової, Т. Кошманової, О. Кузнецової, В. Лугового, А. Максименка, Л. Пуховської, О. Сухомлинської, А. Парінова, Г. Поберезької, Б. Шуневича та ін., присвячених університетським системам освіти зарубіжних країн, показало, що цілісного дослідження, яке б передбачало характеристику теоретико-методологічних засад, історико-соціальних чинників і тенденцій розвитку управління сучасної університетської освіти Франції з точки зору її теоретичної і практичної цінності та доцільності потенційного використання окремих ідей і практичних здобутків, не проводилося.

Мета (Purpose). На основі історико-педагогічного аналізу розвитку університетської освіти Франції дослідити тенденції та напрями науково-педагогічних засад управління та реформування змісту університетської освіти, фактори, які впливають на цей процес, їх причини та наслідки для змісту освіти, порівняти процес управління університетської освіти сучасної України та Франції. Мета дослідження зумовила постановку таких завдань:

- 1) визначити передумови сучасного управління університетської освіти Франції;
- 2) з'ясувати типи та структуру університетів сучасного (зазначеного) періоду, місце університетів у системі вищої освіти сучасної Франції, їх управління, організацію навчання;
- 3) виявити та проаналізувати інші чинники, що впливають на оновлення змісту французької університетської освіти на сучасному етапі;
- 4) зробити порівняльний аналіз сучасних процесів управління університетської освіти України та Франції.

Методи. Для розв'язання завдань дослідження використано такі загальнонаукові методи:

- 1) конкретно-пошукові (виявлення, відбір, теоретичний аналіз, синтез, актуалізація, класифікація, узагальнення різноманітних джерел);
- 2) історико-структурний - виявлення основних тенденцій і закономірностей динаміки управління університетської освіти сучасної Франції;
- 3) хронологічний, який дав можливість виявити закономірності, причинно-наслідкові зв'язки процесу управління сучасної французької університетської освіти;
- 4) діахронний (метод періодизації) дослідження якісних змін у процесі управління та змісту університетської освіти сучасної Франції;

Результати (Results). Дослідження охоплює період від другої половини ХХ століття - початок ХХІ століття. Якщо говорити про нижню межу визначеного періоду – період 80-90-х років ХХ ст. був особливо активним у реформуванні освітньої системи Франції.

Внаслідок децентралізації управління, проведеної на початку 80-х років ХХ ст., відбувся перерозподіл ролі держави та її територіальних утворень, посилились повноваження і відповідальність місцевих колективів (до них відносять регіон, департамент, комуна), в тому числі і в сфері освіти [2, с.68].

Через глобалізацію ринку освітніх послуг французькі університети на певний час почали програвати конкуренцію іншим великим гравцям, що дало поштовх до змін в управлінні університетською освітою. Таким чином, сучасна ситуація в сфері французьких досліджень з

управління вищої освіти характеризується укрупненням університетів, порівняно з Україною, де панує величезна кількість вищих навчальних закладів, які не виходять на належний рівень забезпечення якості освіти. Наприклад, сьогодні у Франції налічується близько 74 публічні університети, а ще 2010 р. їх було 88. Так нинішній Університет Страсбурга (Universite de Strasbourg) був утворений злиттям трьох університетів цього міста, а Університет Екс-Марсель став (Aix-Marseille Universite) – трьох університетів регіону Прованс-Альпи-Лазурний берег. Університет Екс-Марсель став найбільшим у Франції, а університет Страсбурга – третім за розміром. Це дало їм можливість потрапити до Шанхайського рейтингу і на цьому будувати свій імідж. Торік Університет Страсбурга посів у ньому 95-е місце, а Екс-Марсель – 101 – 150. При цьому в більш глибоких і національних рейтингах, (де ставка робиться не так на цитування та публікації, як на кількість студентів, котрі закінчили цикл, на різноманітні оцінювання якості та опитування) вони закріпилися на позиціях посередині [3, с. 75].

Україна тільки зараз робить перші кроки до розширення адміністративної та фінансової самостійності, Франція ж, починаючи з 2007 року, починає боротися за найкращих студентів, що приведе до фінансування.

Нова система передбачає розподіл коштів залежно від кількості студентів і дослідників, їхньої успішності, коефіцієнту розміру університету. Було розширено повноваження адміністрації, спрощено створення структурних наукових і дослідних підрозділів, прийом на роботу іноземних викладачів, запроваджено процедуру попереднього електронного запису в університети, створено відділи працевлаштування при університетах. Перебування на посаді президента університету було обмежено двома чотирирічними термінами, а крім того щороку університет повинен оприлюднювати звіт про свою діяльність [4, с. 239].

Значну роль відіграє рівень правової культури, вплив громадянського суспільства усувають потребу так детально, як в Україні, законодавчо регулювати доступ до публічної інфраструктури, тому що механізм працює і без цього [5, с. 44].

Перед нами приклад системи управління університетською освітою, якій варто віддати належне, зважаючи на рейтинги та кількість студентів, уміння так побудувати систему менеджменту, що французькі університети наближаються до створення мультидисциплінарних, дослідних, наукових центрів, що помітні не лише на регіональному рівні, а й далеко за його межами.

Висновки і перспективи (Discussion). Таким чином, доведено, що процес управління університетської освіти знаходився в процесі реформування протягом досліджуваного періоду; схарактеризовано вплив європейського простору вищої освіти на управління освіти сучасного французького університету і тим самим на університетську освіту України; встановлено під впливом яких факторів відбувається процес управління та реформування змісту вищої освіти; окреслено порівняльний аналіз шляхів інтеграції систем вищої освіти України та Франції до європейського простору вищої освіти.

Матеріали дослідження можуть бути використані у подальшому вивченні проблем університетської освіти в Україні як майбутньої складової частини європейського простору вищої освіти; у перспективному науковому розробленні управління освіти вітчизняної вищої школи; для створення соціокультурної компетенції при вивченні французької мови; у курсах лінгвокраїнознавства, порівняльної педагогіки, історії педагогіки, сфері управління освітою та наукою.

Список використаних джерел

1. Cornec J. Laicité. – Paris: S.U. D. E.L., 1965.- 529;
2. Bourglé C. L'école normale supérieure. D'où elle vient - ou va. – Paris, 1924.- 146 p;
3. Вейланд С. Университеты и новый облик Европы // Вестник высшей школы.- 1991.- с. 73- 78;
4. Матвієнко О. В. Теоретичні основи реформування систем вищої освіти у країнах ЄС // Педагогіка і психологія професійної освіти.-2002. №4.- 254;
5. Степко В. Вища технічна освіта і наука України як фактори суспільного розвитку та інтеграції України у світове співтовариство // Вища школа.- 2004.- № 5-6.- с. 40-53.

References

1. Cornec J. Laicité. – Paris: S.U. D. E.L., 1965.- 529;
2. Bourglé C. L'école normale supérieure. D'où elle vient - ou va. – Paris, 1924.- 146;
3. Veyland S. Unyversytety oblyk and New Europe // Vestnik High society shkoll- 1991.-.73-78;
4. Matviyenko OV Theoretical bases of reforming higher education systems in the EU // Pedagogy and Psychology professional osvity. 2002. №4.- 254;
5. Stepko B. Higher Education and nauka Ukrayiny as factors of social development and the global community's integration // High shkola.- 2004.- № 5-6.- with. 40-53.

ОПЫТ ФРАНЦИИ В УПРАВЛЕНИИ УНИВЕРСИТЕТСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ

С. В. Стыскун

Аннотация. Статья посвящена исследованию опыта Франции в управлении современным университетским образованием, что позволяет украинским вузам вобрать в себя их механизмы. Целесообразно исследование генезиса университетских систем управления образования Франции как лучшего образца для эффективной модернизации отечественной системы высшего образования, становится все более возможным со вступлением Украины в европейское пространство высшего образования. Поэтому целью статьи является анализ особенностей и влияние нововведений на образовательную структуру как важной составляющей образовательного развития. Цель исследования обусловила постановку следующих задач: 1) определить предпосылки современного управления университетского образования Франции; 2) выявить типы и структуру университетов современного (указанного) периода, место университетов в системе высшего образования современной Франции, их управления, организацию обучения; 3) сделать сравнительный анализ современных процессов управления университетского образования Украины и Франции. Предварительное изучение научных историко-педагогических, компаративных и социологических исследований, проведенных в Украине и государствах СНГ, в частности, работ Г. Воронки, Б. Вульфсона, Л. Герасина, А.Глузмана, В. Грачевой, В. Дикань, В. Капранов, Т. Кошманова, А. Кузнецовой, В. Лугового, А. Максименко, Л. Пуховской, А. Сухомлинского, А. Паринова, Г. Побережский, Б. Шуневича и др., посвященных университетским системам образования зарубежных стран, показало, что целостного исследования, которое бы предусматривало характеристику теоретико-методологических основ, историко-социальных факторов и тенденций развития управления современного университетского образования Франции с точки зрения ее теоретической и практической ценности и целесообразности потенциального использования отдельных идей и практических достижений, не проводилось. Следующие материалы исследования могут быть использованы в дальнейшем для того, чтобы выявить сильные и слабые стороны украинской образовательной системы управления и усовершенствовать его до европейского уровня высшего образования.

Ключевые слова: университетское образование, образовательные нововведения, университет.

FRANCH EXPERIENCE IN UNIVERSITY EDUCATION MANAGEMENT

S. V. Styskun

Abstract. The article analyses the French experience in the management of modern university education, which enables the Ukrainian higher education institutions to absorb their mechanisms. In order to modernize national higher education system in effective way, it is reasonable to study the genes is of the French university educational management systems. It performs good example of educational development and allows us to adopt their ideas along with European integration. Consequently, the goal of the article is to analyze peculiarities and innovations influence on the educational structure as an important component of educational development. The goal led to the formulation of the following tasks: 1) define the preconditions of modern French university education management; 2) Find out types and structure of nowadays universities, the place of universities in the higher education system of modern France, their management, study organization; 3) Analysis and compare current management processes French and Ukrainian higher education.

There are many historical, pedagogical, comparative and sociological researches dedicated to abroad university education have been conducted by Funnels G., B. Vulfsona, L. Herasinoyi, A. Gluzman, Vladimir Grachev, V. Dikan, V. Kapranova, T. Koshmanovoyi, O. Kuznetsova, V. Lugovoi, A. Maksimenko, L. Puhovskoyi, Sukhomlinsky A. Parinova, G. Poberezkoyi, Shunevycha B. et al. Preliminary scientific study has shown that there is no integrated research which in visage characterization of theoretical and methodological foundations, historical and social factors and development trends in the modern French university education management in terms of its theoretical and practical value and feasibility of potential usage particular ideas and practical achievements. The following research materials can be used further in order to identify strength and weaknesses of Ukrainian educational management system and make it up to the European higher education level.

Keywords: university education, educational innovation, university.

УДК 377.3.:331.545

**КОНКУРЕНТОЗДАТНІСТЬ ФАХІВЦЯ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ:
ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ**

Т.І. СТОЙЧИК, кандидат педагогічних наук,
заступник директора з навчально-виробничої роботи
Криворізький професійний гірничо-технологічний ліцей
E-mail: stoychyk@inbox.ru

Анотація: У статті висвітлено актуальну проблему конкурентоздатності фахівців професійного навчального закладу. Обґрунтовано та проведено порівняльний аналіз понять «конкурентоздатність» та «конкурентоспроможність»; сформульовано поняття «конкурентоздатність фахівця професійного навчального закладу»; досліджено особистісні та професійні складові компетентності в науковій літературі; визначено особистісні та професійні складові компетентності конкурентоздатного фахівця професійного навчального закладу за результатами опитування роботодавців; обґрунтовано шляхи підвищення рівня конкурентоздатності фахівців професійного навчального закладу. В процесі дослідження застосовано комплекс взаємопов'язаних методів дослідження, зокрема теоретичних та емпіричних. В результаті дослідження уточнені поняття «конкурентоздатність» та «конкурентоспроможність», обґрунтовано відмінність між ними та зроблено висновок, що конкурентоспроможність фахівця – це наявність у фахівця можливостей конкурувати на ринку праці, а конкурентоздатність фахівця – це здатність фахівця конкурувати, тобто наявність у нього відповідних компетентностей та індивідуальних особливостей, які дозволяють виграти конкурентну боротьбу. На основі проведеного огляду літературних джерел визначено поняття «конкурентоздатність фахівця професійного навчального закладу» – як здатність випускника відповідати вимогам роботодавця в даний період, через конкурентні (професійні та індивідуальні) переваги по відношенню до інших фахівців у певній галузі. Зроблено спробу виділити важливі для роботодавця особистісні та професійні складові конкурентоздатності фахівця професійного навчального закладу. Визначено, що особистісні складові (відповідальність, здатність до навчання, мобільність, здатність працювати в команді) розпочинають формуватись ще з раннього віку, а професійні (висока кваліфікація, додаткова освіта або суміжна професія) – започатковуються саме в професійних навчальних закладах. Перспективними є дослідження з проблеми формування навиків самореалізації особистості та підвищення інтелектуального і кваліфікаційного рівня упродовж усього життя.

Ключові слова: конкурентоздатність, конкурентоспроможність, конкурентоспроможність фахівця, професійний навчальний заклад.

Актуальність (Introduction). Особливу роль у розвитку економіки країни відіграє си-